

Rapport fra den 34. CIMUSET-konference i Rio de Janeiro, Brasilien 11.-17. september 2006.

Jytte Thorndahl, Elmuseet

Den årlige konference i ICOMs internationale komite for museer og science centre, der beskæftiger sig med videnskab og teknologi blev i 2006 afholdt i Rio de Janeiro. CIMUSET's brasilianske bestyrelsesmedlem, Maria Esther Valente havde i samarbejde med Museet for Astronomi og de Tilknyttede Videnskaber, 'Museo de Astronomia e Ciências Afins', sørget for en meget veltilrettelagt konference med tilhørende besøg på forskellige museer og science centre. Konferencen havde 229 tilmeldte deltagere, hvor ca. de 200 kom fra Sydamerika. Heraf kom langt de fleste fra selve Brasilien. Konferencens sprog var portugisisk og engelsk, med simultantolkning til alle foredrag, indlæg, spørgsmål og svar. Selve konferencen blev holdt på 'Det nationale institut for teoretisk og anvendt matematik', hvor instituttets største auditorium var i brug hver dag.



Konferencens indlæg

Konferencens tema var 'Genstande og interaktion på tekniske og videnskabelige museer', '. Hver dag havde et undertema her indenfor: 1) Museer, videnskab, teknologi og samfund 2) Museografisk sprog (udstillingsprog)og videnskab 3) Genstande, der tillægges særlig værdi og karakter på museerne og 4) Interaktionen mellem genstande og offentligheden (gæsterne). Hver dag var der 3 længere indledende foredrag omkring dagens emne med efterfølgende debat og diskussion mellem

oplægsholdere og tilhørere. Herefter var der præsentation af kortere indlæg, udvalgt på basis af indsendte fulde manuskripter. Første dag var der et indledende foredrag ved vicedirektør, og leder af samlingen, Bruno Jacomy fra 'Museum des Confluences' i Lyon, Frankrig. Han fortalte på spændende og indgående vis om oprettelsen af tekniske museer rundt om i verden, og de roller de gennem tiden havde spillet i det omgivende samfund. De efterfølgende indlæg den første dag fulgte op på emnet og fremdrog eksempler på, hvilken rolle de tekniske og videnskabelige museer spiller i dag – og hvad det betyder, at vi gennem forskning opnår større viden om gamle instrumenter, maskiner og deres funktion og betydning for samfundet. Desuden var der fra brasiliansk side beretning om, hvordan et teknisk museum i delstaten Minas Gerais rykker ud på gaden med teater, aktiviteter for børn og voksne, udstillinger i indkøbscentre m.m., da der i dele af det brasilianske samfund ikke er en tradition for og heller ikke økonomi til at gå på museum. Man har indset, at det er her museet kan møde i mange mennesker. Man gerne vil formidle viden til.

Personligt fandt jeg de mest spændende oplæg ved temaet den 3. dag, som drejede sig om opbygning af myter, national identitet, nationale helte og udpegning af særlige genstande på museerne samt 4. dagens indlæg om forskellige museernes nye tiltag omkring interaktion mellem museum og gæster. Der var bl.a. indlæg om opbygningen af myten om Brasiliens nationalhelt fly-pioneren Santos Dumont, myterne om det argentinske parlamentsmedlem Francisco Moreno, der startede indsamling af genstande til landets etnografiske og naturhistoriske samlinger samt hvordan museumsfolk i Mexico har brugt myter om revolutionshelte som Zapata, Villa med flere til at skabe en national identitet i 1970'erne, og hvor udstillingerne i nutidens museum om Mexicos historie er totalt ændret. Selv havde jeg et indlæg om den danske Kanon-debat, analyseret som ny kulturpolitik, der også skal skabe national identitet.

I temaet omkring interaktion mellem museum og gæster fortalte Heather Mayfield fra Science Museum i London bl.a. nyt projekt 'Antenna' fra 2000, hvor man hver uge sætter en ny lille udstilling og 2 gange om året opsætter større udstillinger om aktuelle videnskabelige emner op. Alt omkring disse udstillingerne ligger også på internettet. Man forsøger at bringe både forskere og deres resultater ud til det brede publikum. Publikumsundersøgelser på museet havde vist, at man faktisk gjorde for lidt for voksne besøgende, da der i mange år havde været stor fokus på børnene. Derfor oprettede man et særligt center kaldet Dana-center for det voksne publikum. Man afholdt masser af aftenmøder – og efter en voldsom pressekampagne med husstandsdeling af foldere, omdeling på pubber osv. Er det nu blevet en fast ting for mange voksne at gå til aftenmøder på museet. På Museum Victoria i Australien havde David Demant opfundet et 'netværksspil', hvor man kunne lære voksne og især børn, hvad der egentlig sker på nettet og hvordan budskaber sendes rundt på Internettet.

Der var mange spændende bidrag fra de brasilianske kolleger også. I Sao Paulo var man med udgangspunkt i forskellige private firmaers samlinger i færd med at opbygge et Energi-museum, hvor man inddrog el, gas vandforsyning samt håndtering af affald og spildevand. På naturhistorisk Museum i Rio Grande rykkede forskere, studenter og gæster udendørs for vise og fortælle mere om de planter og dyr den lokale befolkning omgives af. Idet hele taget var der iværksat mange nye projekter forskellige steder i Brasilien, der havde til formål at formidle naturvidenskab og teknologi. I Mexico brugte man på et science center mange kræfter på at lære storbyens befolkning at sortere affald. Idet hele taget var der i de sydamerikanske lande fokus på de globale problemer med at skaffe energi, forurening, boliger, rent drikke vand og bedre sundhedsforhold for verdens befolkning, men der var også fokus på at formidle viden om de ældre instrumenter, maskiner og tidligere måder at gøre ting på.

Jeg blev opfordret til sammen med to brasilianske kolleger at opsummere mine indtryk af konferencens indhold til den afsluttende plenum-debat og

deltog med en opsummering af mine indtryk fra ugens konference.



Alle indlæg er gengivet på en CD, som ligger i Elmuseet arkiv, hvor også oversigt over de forskellige indlæg m.m. befinder sig. En del indlæg og billeder fra konferencen ligger på en brasiliansk hjemmeside.

Museumsbesøg

Museu de Astronomia e Ciência Afin er et forholdsvis nyt museum, som er grundlagt i 1985. Det befinder sig i Sao Cristovao, lidt uden for selve Rio de Janeiros bymidte, på en bakke i det gamle nationale observatorium, hvor der nu også befinder sig flere ældre observatorier med tilhørende stjernebilleder. Museet har en meget fin gammel samling af videnskabelige instrumenter, maskiner og arkivalier fra mange forskere og institutioner hovedsageligt indenfor videnskabshistorie. Museet havde en nyopstillet udstilling om kernekraft i Brasilien. Mere end 70 % af Brasiliens elektricitet kommer fra vandkraftværker, og der findes et enkelt atomkraftværk i den sydlige del af landet. Museet har 60 ansatte til at tage sig af samlinger, dokumentation, forskning, undervisning, udstillinger, skoletjeneste og konservering. Museet er en Forskningsafdeling under landets ministerium for Videnskab og Teknologi og modtager støtte fra den Brasilianske stat. De organiserer konferencer og seminarer samt udgiver bøger indenfor videnskabshistorie. Bygningerne og området blev i 1986 erklæret historisk bevaringsværdigt og udpeget som nationalt kulturarvsminde.

Museu de Telecomunicacoes (Telemuseet, Telemar instituttet)

I en af Rio de Janeiros gamle telefoncentraler ligger Telemuseet. Museets samlinger af gamle genstande er p.t. pakket helt ned, og i 2001 begyndte man at restaurere bygningen og indrette den, så byens borgere kunne komme og få præsenteret moderne udstillinger indenfor moderne medier: film, lyskunst, video, computer, musik m.m. Her kan folk komme ind fra gaden og bruge Internettet, lytte til musik eller besøge de aktuelle udstillinger. I en lille teatersal er der lejlighedsvis musik, skuespil m.m. På øverste etage er der en café. Museet har planer om at åbne en helt ny udstilling, hvor man fortæller om telekommunikationens historie i Brasilien. Telemar Instituttet, som drives af et stort telefirma, har også lignende kultursteder i mange andre byer og landsbyer rundt om i Brasilien.

Museu da Vida (Museet for livet) integrerer både videnskab, kultur og det omgivende samfund. Museet har til huse i et palæ – en maurisk borg bygget i 1890 uden for Rio af Oswaldo de la Crux med det formål at forske i sygdomme og udvikle serum mod bl.a. byldepest, Chagas syge (sovesyge) og modgift mod slangebid. Borgen står intakt med franske fliser, glaspartier fra Belgien, jerngitre og gelændere fra Tyskland. Kun træet var fra Brasilien. I de tilstødende hestestalde, hvor man fremstillede serum fra heste er der nu udstillinger om insekter, fiks, fugle, dyr, planter og undergrund. Gennem mikroskoper, videoer, lege og interaktive opstillinger kan børn og voksne få ny viden om livet i verden. Udendørs havde man en 'Videnskabspark' med musik, solenergi, fysik og biologiopstillinger, alt sammen i store opstillinger, der opfordrede til leg og læring. I en fiskedam kunne man fange alskens farlige bakterier i overnaturlig størrelse. Museet drives af Oscar de la Crux Foundation sammen med Sundhedsministeriet. Der er ca. 50 ansatte til at passe de gamle huse, udstillinger m.m. og dertil kommer ca. unge guider. De unge guider på mellem 16 og 21 år er hentet fra lokalområdets bebyggelse i nabolaget, en række fattige slumkvarterer. De optrænes og aflønnes og guider de besøgende – som mange gange er skolebørn fra slumkvarterne

rundt i udstillinger og i parkområdet. Beboerne i slumbebyggelser inviteres også til festivaler på museet, bl.a. på den årlige vaccinationsdag, hvor børn bliver vaccineret på stedet samtidig med at de leger i parken, lærer om farlige sygdomme, om betydningen af rent drikkevand m.m.



Museu Aeroespacial (Flymuseet) åbnede i 1973 og er blandt et af de største i verden. Blandt højdepunkterne i udstillingen er pioneren Santos Dumonts personlige ejendele, desuden har man uniformer og 89 flyvemaskiner. Santos Dumont byggede sin egen flyvemaskine og fløj i den allerede i 1906, hvor han boede og arbejdede i Paris. Museet ligger, hvor Brasiliens første skole for flypiloter blev opført i 1914. Man har ca. 100.000 gæster om året. Heraf bl.a. 600 skoleklasser, der guides rundt af 6 guider. Museet har en stor konserveringsafdeling på i alt 26 mand. Heraf er 10 fra flyvevåbnet og 16 er civile teknikere. Museet drives økonomisk af Flyvevåbnet (Aeronautics Command) og siden 2002 med lidt økonomisk hjælp fra en venneforening.

Departamento de assuntos Culturais do Exercito. (Forsvarets afdeling for kulturelle aktiviteter svarende til Tøjhusmuseet). Det brasilianske forsvar driver og ejer flere museer og bygninger, der omhandler Brasiliens forsvars- og krigshistorie. Forsvarets Historiske museum findes på Copacabana Fortet, hvor diorama-opstillinger viser forskellige afsnit af Brasiliens historie. Samlingen består af en lang række genstande som våben, uniformer og andet materiel, der har været brugt af hærens ansatte i forskellige perioder.

Museet har ansat personale, der specielt taget sig af samlinger og udstillinger. Guidede ture varetages af unge indkaldte soldater. Copacabana-fortet ligger ved afslutningen af Copacabana stranden lige ud til vandet, hvor man stadig har nogle store ældre kanoner udendørs bl.a. to 305 mm Krupp kanoner fra andens verdenskrig.

Vi besøgte også Santa Cruz fortet, som blev bygget i 1555, som landets første fort ved Guanabara bugten, og som i dag er kaserne for soldater i det brasilianske forsvar. På fortet kunne man gå rundt på de gamle bastioner, se gamle kanoner, kase-matter, et kapel, de gamle fangekældre, et gammelt solur og et krudtlager. En lille udstilling formidlede fortets historie.

Museu do Universo (Universets museum)

Rio de Janeiros første planetarium åbnede i 1970 og blev en kæmpe succes. Rio de Janeiro kommunes kulturafdeling gik herefter ind i projektet med henblik på at skabe flere aktiviteter for publikum og i 1998 åbnede et helt nyt planetarium, og i 2005 åbnede udstillingen om universet med 56 interaktive opstillinger, der alle formidler viden om universet. Der var en række rigtig gode opstillinger. Som noget nyt havde museet også taget etno-astronomi ind og viste i udstillingen kopier af udhuggede motiver i sten samt monolitter, der er brugt af Brasiliens oprindelige befolkning, bl.a. Guarani-indianerne i deres forståelse af universet, ved ritualer, tidsopfattelse m.m. Museets eneste kvindelige astronom havde forsket i dette område, og håbede på, at museet ville tage dette tema op i en kommende større udstilling.

Vi besøgte også den næsten 200 år gamle Botaniske Have med meget gamle træer, orkideer, rosenhave, krydderurtehave m.m. Desuden var der arrangeret en post-konferencetur til kolonibyen Parati, som er en af de få byen i verden, der står omtrent som den så ud for 500 år siden, da den blev grundlagt. På denne tur besøgte vi områdets gamle guldgraverstier, et sukkerrørsbrænderi og en manioksmølle.

Cimuset bestyrelsesmøde og årlige møde

I forbindelse med konferencen afholdt vi det årlige bestyrelsesmøde i Cimuset med rapport fra præsidenten, Bernard Blache. Der blev omdelt forslag til program for næste års møde i Østrig, og man var enige om, at Cimuset-mødet i 2008 finder sted i Danmark. Næste år vil der være valg til bestyrelsen og hvert bestyrelsesmedlem blev opfordret til at overveje valg og evt. nye kandidater.

Cimusets årlige møde for medlemmer blev også afholdt ved slutningen af konferencen med rapport fra præsidenten, og på mødet inviterede jeg til Cimuset-møde i Danmark i 2008 og fortalte, at det vil finde sted delvis i Østjylland og delvis i København i samarbejde med Stenomuseet, Teknisk museum og andre tilsvarende museer. Der var forslag fra Sonja Simonic fra Serbien om, at Cimusets møde i 2009 fandt sted i Beograd. Mødet i 2010 vil finde sted i Kina, da ICOM's store møde finder sted i Kina.

